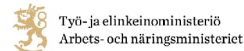

Helsingin seudun MAL-sopimus 2024-2035

MAL-seurantakatsaus 2026

Helsingin seudun MAL-seurantakokous 28.5.2026

Seurantakatsauksen sisältö:

- Johdanto
- Seudullisen suunnittelun ja tietopohjan kehittäminen (diat 4-5)
 - Tiivistelmätaulukko toimenpiteiden toteutumisesta 2025 (tietopohja)
- Kestävä ja vähähiilinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä (diat 6-15)
 - Tiivistelmätaulukot toimenpiteiden toteutumisesta 2025 (liikenne)
 - Liikennehankkeiden tilanne
 - Asuntotuotannon sijoittuminen ja asemanseudut
- Asuminen ja elinympäristön laatu (diat 16-20)
 - Tiivistelmätaulukko toimenpiteiden toteutumisesta 2025 (asuminen)
 - Kaavavaranto
 - Valmistunut ja alkanut asuntotuotanto, rakennusluvut asumiseen
 - Valmistuneen asuntotuotannon hallintamuotojakauma
- Muut sopimuksen toteuttamisen kannalta tärkeät toimenpiteet (diat 21-23)
- Lisätiedot

Johdanto

Helsingin kaupunkiseudun ja valtion välinen MAL-sopimus

allekirjoitettiin joulukuussa 2024. Sopimuksen konkreettiset toimenpiteet sijoittuvat vuosille 2024–2027 ja pidemmän aikavälin tavoitteet ulottuvat vuoteen 2035. MAL-sopimus kuvaa valtion ja kuntien yhteistä tahtotilaa maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamiseksi. Sopimuksen toimenpiteillä edistetään kestävästä yhdyskuntarakennetta ja sitä tukevaa liikennejärjestelmää sekä mahdollistetaan sujuva arki, työmarkkinoiden toimivuus ja elinkeinoelämän elinvoimaisuus.

MAL-sopimuksen toteutumista seurataan vuosittain kokoontuvassa seurantakokouksessa. Tähän seurantakatsaukseen on koottu tiedot sopimuksen kahdelta ensimmäiseltä seurantavuodelta.

Yhteenveto seurannan tuloksista

- MAL-sopimuksen toimenpiteiden toteuttaminen on edistynyt Helsingin seudulla kokonaisuutena arvioiden hyvin.

Seudullisen suunnittelun ja tietopohjaan liittyvä kehittäminen on edennyt suunnitellusti. Valtion rahoituksen vähentyminen ja rahoituksen pitkäjänteisyyden puute kuitenkin haastavat tietopohjaista suunnittelua ja päätöksentekoa.

Kestäväan ja vähäpäästöiseen yhdyskuntarakenteeseen ja liikennejärjestelmään tähtäviä toimenpiteitä on saatu pääosin edistettyä.

- Raskaan liikenteen taukopaikkoihin ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraan sekä lähijunaliikenteen varikkokokonaisuuteen liittyviin toimenpiteisiin liittyy jo edellisellä sopimuskaudella ilmenneitä haasteita.
- Raskaan liikenteen taukopaikkojen osalta on kehitetty seudullista ja valtakunnallista koordinoitua. Taukopaikka valtatie 3 ja maantien 132 eritasoliittymän yhteyteen etenee sopimuksen mukaisesti. Muiden tiesuuntien taukopaikat eivät ole edenneet.
- Lähijunaliikenteen varikoiden suunnittelu etenee eri ratasuunnilla. Varikkotilanteen kokonaiskuvan ylläpitämiseksi tarvittaisiin kuitenkin seudullista koordinaatiota.

Asumisen ja elinympäristön laatuun tähtäävät toimenpiteet ovat pääosin edistyneet suunnitellusti.

- Edelleen vaikeana jatkuva asuntomarkkinatilanne on vaikuttanut merkittävästi kuntien mahdollisuuksiin ylittää sopimuksessa esitettyyn asuntotuotannon tavoitetasoon. Myös vuonna 2025 jäätin alle sopimuskaudelle arvioidun vuosittaisen asuntotuotantomäärän.

Katsauksessa toimenpiteiden edistymistä on arvioitu taulukoissa värikoodeilla. Aiemmista seurantakausista poiketen uutena värinä mukana on harmaa, joka tarkoittaa, että kyseinen toimenpide käynnistyy vasta myöhemmin ja sen edistymistä arvioidaan tulevina vuosina.

Edistyy sovitusti /valmistunut
Edistyy osittain
Merkittäviä haasteita
Käynnistyy myöhemmin

1. Seudullisen suunnittelun ja tietopohjan kehittäminen

Tavoitetila 2035+

Jatkuva seudullinen maankäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän suunnitteluyhteistyö on osaltaan mahdollistanut kehityksen, jolla Helsingin kaupunkiseudusta on tullut Euroopan kestävin ja toimivin metropolialue. Helsingin seudun suunnittelu on perustunut kaupunkiseudun ja valtion yhteiseen näkemykseen seudun kilpailukyvyn merkityksestä koko Suomen taloudelle. Päätökset on tehty perustuen yhteiseen tietopohjaan ja ymmärrykseen kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikennejärjestelmän kehittämistarpeista sekä niiden edellyttämistä toimenpiteistä pitkällä (10–15 vuotta) ja lyhyellä aikavälillä (neljä vuotta). Ajantasaiseen tietoon, jatkuvaan seurantaan ja tulevaisuuden ennakointiin perustuva suunnittelu on mahdollistanut nopean varautumisen hitaisiin ja äkillisiin sekä ennakoituihin ja ennakoimattomiin muutoksiin.

Seudullisen suunnittelun ja tietopohjan kehittäminen

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
1. MAL-suunnittelun jatkaminen	Edistyy	Helsingin seudun MAL-suunnitelman sekä liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen ovat käynnissä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma laaditaan Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskevan asetuksen mukaisesti kestävän kaupunkiliikenteen suunnitelmaksi (SUMP) vuoden 2027 loppuun mennessä. Valtion rahoitus MAL-suunnitteluun on vähentynyt ja osallistumisen toimintamalli muuttunut. Alentunut rahoitustaso ja rahoituksen pitkäjänteisyyden puute haastavat tietopohjaista suunnittelua ja päätöksentekoa.
2. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelussa hyödynnetään arviointiohjeita ja raidehankkeissa hankearviointiohjeita	Edistyy	HELMET 5.0 –versio julkaistiin 2025. Arviointiohjeita on hyödynnetty HELMET-liikenneennustemallin kehitystyössä. Vantaan raitiotien suunnittelussa on hyödynnetty Traficom in kaupunkiraiteiden hankearviointiohjetta.
3. Valtio toteuttaa valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen 2025	Edistyy	Traficom in valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen tiedonkeruu on päättynyt keväällä 2026. Tutkimuksen tulokset valmistuvat vuonna 2027.
4. Valtio ja kaupunkiseutu yhdessä: Valtakunnallinen MAL-sopimusten vaikuttavuuden ja rahoituksen seuranta	Edistyy	SYKE ja Traficom tuottavat indikaattoritietoa, jonka perusteella kootaan valtakunnallinen seurantakatsaus MAL-sopimusten vaikuttavuudesta. Raportti on julkaistu elokuussa 2025 (linkki). Valtakunnallinen seuranta toteutetaan kahden vuoden välein.

2. Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

Tavoitetila 2035+

Yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä ovat mahdollistaneet seudun kestävä kasvun, sujuvan ja turvallisen arjen sekä kestävien liikkumismuotojen kilpailukyyn. Asuminen, työpaikat ja palvelut ovat sijoittuneet seudulla siten, että yhä useammalla seudun asukkaalla on mahdollisuus liikkua kestävästi ja matkaketjut ovat sujuvia. Yhdyskuntarakenne on eheä ja tiivistynyt erityisesti keskustoihin ja raideliikenteeseen tukeutuen. Valtakunnallista liikennejärjestelmää on kehitetty Liikenne 12-suunnitelman mukaisesti.

Helsingin seutu on parantanut kilpailukykyään suhteessa muihin metropolialueisiin ja on kansainvälisesti houkutteleva niin työvoimalle kuin yrityksillekin. Seudun yhdyskuntarakenne, asuntotarjonta ja liikennejärjestelmä ovat mahdollistaneet työnantajille osaavan työvoiman saannin ja hyvän toimintaympäristön. Seudulla on varmistettu riittävä, erikokoisten yritystonttien tarjonta ja hyvät yritys- ja toimitilarakentamisen edellytykset. Maankäytön ja liikennejärjestelmän kehittämisessä on varauduttu tuotanto- ja logistiikkatoimintojen kasvuun pääväylien varsilla ja huomioitu toimistotyöpaikkojen keskittyminen kestävin kulkumuodoin hyvin saavutettaville alueille. Seudun sisällä on huolehdittu valtakunnallisten kuljetusten sujuvuudesta varmistamalla toimivat yhteydet keskeisiin logistisiin solmuihin kuten satamiin, lentoasemalle ja keskeisille logistiikka-alueille. Raskaan liikenteen taukopaikat on toteutettu pääkaupunkiseudun sisääntuloväylien välittömään läheisyyteen ja Kehä III -vyöhykkeelle.

Seudullisen liikennejärjestelmän kehittämisinvestointeja on hyödynnetty täysimääräisesti ja ne tukevat kansainvälisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamista. Kestävien kulkutapojen osuus matkoista Helsingin seudulla on vuonna 2035 vähintään 65 prosenttia. Joukkoliikenteen palvelutaso on hyvä alueilla, joilla se on mahdollista järjestää kustannustehokkaasti. Uudet liikkumisen palvelut tukevat joukkoliikennejärjestelmää. Lähijunaliikenteen hyvän palvelutason mahdollistamiseksi lähijunaliikenteen varikot on toteutettu kaikille ratasuunnille junien liikennöinnin ja sen kustannustehokkuuden kannalta toimiville sijainneille. Kattava vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra palvelee henkilö- ja tavaraliikenteen tarpeita ja on vauhdittanut siirtymää puhtaisiin käyttövoimiin. Kaikkien liikenne- ja kulkumuotojen turvallisuus on parantunut kansallisen liikenneturvallisuusstrategian mukaisesti.

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
5. Uudesta asuntotuotannosta vähintään 95 % maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille	Edistyy	Vuonna 2025 valmistuneesta 8 389 asunnosta 7 892 eli 94 % sijaitsee maankäytön ensisijaisilla vyöhykkeellä. Vuosien 2024-25 asuntotuotannosta 95 % sijaitsee ensisijaisella vyöhykkeellä.
6. Valtio osoittaa omistamaansa maata asuntotuotantoon	Edistyy	Senaatin Asema-alueet Oy: toteutuneita luovutuksia 2025 1 kpl (Espoo, Kauklahten Lasihytti). Senaatin Asema-alueet Oy:llä käynnissä olevia projekteja: Kauniaisten ja Jokelan asema-alueille kaavoitettavasta asuinkerrostalojen uudisrakennusoikeudesta järjestettiin vuonna 2025 kilpailut, mutta näille hankkeille ei vielä löydetty toteuttajaa.
7. Vantaan ratikka	Edistyy	Vantaan ja Helsingin kaupungit ovat käynnistäneet Vantaan ratikan toteutuksen tarkistetun hankesuunnitelman mukaisesti. Rakentaminen käynnistyi vuoden 2025 lopulla. Vantaa ja Helsinki ovat käyneet Traficomien kanssa tarkentavia neuvotteluja avustushakemuksen muodosta.
8. Santaradan ja Hakkilan kuormaustaikan siirto Hosantielle	Edistyy	Vantaan kaupunki on käynnistänyt Hosantien kuormaustaikan asemakaavoituksen vuonna 2024. Vantaan kaupungin ja Väyläviraston välinen toteuttamissopimus tehdään asemakaavan ja ratasuunnitelman valmistuttua. Väylävirasto on aloittanut rata- ja rakennussuunnitelman laatimisen, jonka kustannuksista Vantaan kaupunki vastaa. Pääosa asemakaavan selvityksistä on valmistunut. Ratasuunnitelman valmistuttua tarkennetaan selvityksiä, jonka jälkeen voidaan viedä asemakaavaehdotus lautakuntaan ja hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2027 aikana.

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä 2

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
9.-14. Asemien ja matkaketjujen kehittäminen	Edistyy	<p>9. Asemien korjaus- ja parantamistoimenpiteet: Toimenpiteellä osoitettua rahoitusta käytetään Tapanilan, Puistolan, Malmin ja Oulunkylän asemien peruskorjaukseen. Lisäksi Valimon aseman kehittäminen MAL-rahalla on selvityksessä. Kaupungin vastuulla olevia kokonaisuuksia toteutetaan osin yhteishankkeina valtion kanssa, kuten Tapanilan aseman alikulun peruskorjaus ja Puistolan aseman portaiden peruskorjaus. Malmi ja Oulunkylä ovat vielä tarveselvitysvaiheessa, ja tehtävät toimenpiteet tarkentuvat loppuvuoden 2026 aikana. Lisäksi kaupunki tulee parantamaan asemien ympäristöä.</p> <p>10. Traficom on tehnyt päätöksen tukihakemuksesta Helsingin metro- ja juna-asemien korjaukseen. Koivusaaren eritasoliittymän toteuttamiseen varatut rahat (toimenpide 34) kohdistetaan sopimuksen mukaisesti tälle toimenpiteelle.</p> <p>11. Päärautatieaseman vaihtoyhteyksien selvitys on julkaistu 2/26 (linkki). 12. Asematoimijoiden verkosto kokoontui neljä kertaa vuonna 2025.</p> <p>13. Keravan kaupunginvaltuusto on hyväksynyt liityntäpysäköintilaitoksen toteuttamisen mahdollistavan asemakaavamuutoksen (17.3.2026).</p> <p>14. Traficom myönsi avustusta kävelyn ja pyöräilyn investointiohjelmasta alueelle yhteensä 810 000 euroa vuonna 2025 (1 125 713 euroa vuonna 2024)</p>
15. Joukkoliikenteen kehittäminen	Edistyy	<p>Traficom on myöntänyt suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukea HSL:lle yhteensä 4 325 000 euroa vuodelle 2025 (4 825 000 euroa vuodelle 2024).</p> <p><u>Esimerkkejä HSL:n toimenpiteistä 2025:</u></p> <p>Joukkoliikenteessä oli vuoden 2025 aikana useita laajoja rakennustöiden aiheuttamia poikkeusjärjestelyjä, joiden joukkoliikennetarjontaa kehitettiin perustuen arvioituun kysyntään ja kerättyyn asiakasymmärrykseen.</p> <p>A-junan lauantain vuoroväliä tihennettiin ja lisättiin lähtöjä Y-junalle Helsingin ja Siuntion välille. Raitioliikenteessä tihennettiin yksittäisten linjojen vuorovälejä isojen poikkeusjärjestelyiden päätyttyä. Linjalla 13 siirryttiin käyttämään isompaa kalustoa. Bussiliikenteen vuorotarjontaa lisättiin todennettuun kysyntään perustuen mm. Kehä I ympäristössä sekä kehittyvillä asuinalueilla, kuten Postipuistossa.</p> <p>HSL on kehittänyt Sujuvuuden seuranta -työkalun, jolla voidaan luotettavasti datan avulla tunnistaa matkustajia palvelevat pieninfran nopeuttamistarpeet. Työkalun MVP-versio saatiin valmiiksi vuonna 2025.</p> <p>HSL päivitti päästölaskentamallinsa vuoden 2025 aikana vastaamaan uusimpia standardoituja laskentatapoja. Tavoitteena on vähentää kokonaispäästöjä (Scope 1-3) 50% vuoteen 2029 mennessä (vertailuvuosi 2024). Sähköbussien määrä kasvaa jatkuvasti ja on tällä hetkellä noin 8 50% koko kalustosta.</p>

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä 3

Toimenpide

Edistyminen

Lisätietoja

16. Linjaukset henkilöjunaliikenteen tulevaisuudesta

Edistyy

Liikenteen palveluista annetun lain muuttamisen myötä henkilöjunaliikenteen järjestäminen alueellisille viranomaisille on mahdollista. Samalla rautatieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävät siirtyivät Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille. Muutokset astuivat voimaan 1.1.2026. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut, että 2030-luvulla alkava valtion henkilöjunaliikenteen ostoliikennekokonaisuus on yhtä laaja kuin tällä hetkellä. 2030-luvun ostoliikenteen kilpailutusta valmistellaan Traficomin toimesta. Osana ostoliikenteen kilpailutusta kunnat voivat halutessaan hankkia uutta lähijunaliikennettä. Valtion omistama kalustoyhtiö Suomen Ostoliikennekalusto Oy on aloittanut operatiivisen toiminnan. Yhtiö vastaa ostoliikenteessä käytettävän kaluston hallinnasta, ylläpidosta ja vuokraamisesta. Traficom valmistelee henkilöjunaliikenteen kilpailutusta vuonna 2031 alkavalle uudelle sopimuskaudelle.

17.-23. Raskaan liikenteen taukopaikat ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra

Edistyy osittain

Traficom kehittää tietopohjaa vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrasta osana liikennejärjestelmänalyysiä. Uusin päivitys jakeluinfran kehityksestä valtakunnallisesti on julkaistu 12/2025.

Seudullinen yhteistyöryhmä taukopaikkojen edistämiseksi on kokoontunut. Myös valtakunnallinen yhteistyöryhmä raskaan liikenteen tauko- ja latauspaikkojen kehittämiseksi on perustettu ja ryhmän tehtävänä on tarkastella mahdollisia lisätoimenpidetarpeita vuoden 2026 loppuun mennessä. Raskaan liikenteen taukopaikan tiesuunnitelma valtatie 3 ja maantien 132 eritasoliittymän yhteyteen on valmistumassa. Aiemmillä MAL-kierroksilla sovitun kustannus- ja vastuunjakomallin soveltaminen on lähtökohtana. Muiden tiesuuntien taukopaikat eivät ole edenneet.

Lisätietoja

- Raskaan liikenteen taukopaikan tiesuunnitelma valtatie 3 ja maantien 132 eritasoliittymän yhteyteen on valmistunut ja laitetaan nähtäville kevätkaudella 2026. Vantaan kaupungin mukaan alueen asemakaava on tällä hetkellä osallistumis- ja arviointisuunnitelmavaiheessa. Mikäli kaavaprosessi etenee suunnitellusti, alueen toteutusvalmius olisi realistisesti saavutettavissa alkuperäisen aikataulun mukaisesti vuosina 2027–2028.
- Seudullinen yhteistyöryhmä raskaan liikenteen taukopaikkojen ja vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittämiseksi HSL:n, Uudenmaan liiton ja Uudenmaan elinvoimakeskuksen välillä on aloittanut toimintansa vuonna 2025. Ryhmä on kokoontunut kolme kertaa ja järjestänyt 31.10.2025 työpajatilaisuuden alueen elinkeinoelämän kanssa. MAL-sopimuksen mukaisesti valtatie 3 taukopaikan lisäksi edistetään myös kahden muun taukopaikka-alueen selvittämistä.
- Vuonna 2025 Keimolanportin raskaan liikenteen pysäköintialueen sopimusta on jatkettu maa-alueen omistajan, Vantaan kaupungin, kanssa vastikkeetta vuoteen 2032 saakka. Tämän jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kahden vuoden optiojaksolla.
- Katriinantien raskaan liikenteen yön yli pysäköintipalvelusopimus päättyy toukokuussa 2027. Valtio toimii yhtenä palvelun tilaajista. Muut tilaajat (Vantaa, Espoo ja Helsinki) ovat antaneet kirjallisen suostumuksen palvelusopimuksen jatkamisesta nykyisellä kustannusjaoilla vähintään vuoteen 2031 asti, mikäli valtio sitoutuu hankintaan. Tällä hetkellä selvitetään valtion rahoitusmahdollisuuksia.
- Uudenmaan elinvoimakeskus ja alueen kunnat pitävät vuonna 2019 sovittua kustannus- ja vastuunjakomallia pitävänä edelleen myös tällä hetkellä.
- Tietopohja raskaan liikenteen taukopaikkojen tilanteesta on lisääntynyt Uudenmaan ELY-keskuksen teettämän ja vuoden 2026 alussa julkaistun selvityksen [Raskaan liikenteen taukopaikkaselvitys Uudenmaan, Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen alueilla](#) myötä.

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä 4

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
24.-27. Liikenteen digitalisaatio	Edistyy	<p>Digitaalisen liikennetiedon kehittamisestä on tullut voimaan uusi lainsäädäntö (laki liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista) ja sen myötä valtakunnallinen kehittäminen keskitettiin Fintraffic Oy:lle. Traficom:n rooli keskittyy valvontaan ja lisäksi se myöntää Fintrafficille valtionavustuksen kyseisessä laissa mainittujen tehtävien hoitamiseen.</p> <p>MAL-seudut ovat datanhaltijoina velvollisia toimittamaan tietoja valtakunnallisiin järjestelmiin, mutta samalla myös hyötyvät valtakunnallisista ohjeistuksista, teknisistä järjestelmistä ja niihin liittyvästä yhteistyöstä (mm. liikenteen dataekosysteemi). Tietojen kokoaminen on iso työ ja suurimmat kaupunkiseudut vievät digitalisaatiota etulinjassa eteenpäin ja ovat suunnannäyttäjiä.</p> <p>Liikennetiedon osalta digitalisaatiossa ollaan hyvässä vauhdissa, mutta tehtävää on runsaasti kaikkien vaadittujen tietojen saattamiseksi digitaaliseen muotoon (matkatiedot, staattiset ja reaaliaikaiset tiedot jne. sekä tietojen jatkuva ylläpitäminen). Traficom kannustaa osallistumaan Fintrafficin dataekosysteemin alla toimiviin yhteistyöryhmiin (kuten matkatieto- ja pysäkkietoryhmä). (laki liikennejärjestelmän digitaalisista tietopalveluista 11§)</p>

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä 5

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
28.-29. Väyläverkon parantamishankkeet ja suunnittelu	Edistyy	<p>Valtion väyläverkon pienten yhteisrahoitteisten parantamishankkeiden ohjelma 2025–2028 on hyväksytty HLJ-toimikunnassa ja KUUMA-komissiossa vuonna 2025. Ohjelmaa päivitetään vuosittain. Hankkeiden painottumisessa kauden loppupuolelle on tunnistettavissa riski hankeohjelman toteutumiselle, sillä suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavat henkilöresurssit ovat rajalliset. Hankkeet esitetään kartalla (<i>dia 14</i>).</p> <p>Valtion väyläverkon yhteisten suunnittelukohteiden edistämisen periaatteista on sovittu HLJ-toimikunnassa ja KUUMA-komissiossa vuonna 2025.</p> <p>Kerava - Nikkilä -radan liikennöintiselvityksen päivitys on käynnistetty.</p>
30. Teiden liikenneympäristön muuttaminen maankäytön tiivistämiseksi	Edistyy	<p>Helsingin seudun päätieverkon rooli ja merkitys -selvitys on valmistunut joulukuussa 2025 (linkki).</p>
31.-35. Väyläverkon kehittäminen	Edistyy	<p><i>31. -32. Lahdenväylän kehittäminen:</i> Vt4 ja Ilmasillan eritasoliittymän tiesuunnitelma on hyväksyttävänä. Hankkeen toteutusta on valmisteltu ja hankintakonsultti kilpailutettu allianssin kilpailutusta varten. Rakentaminen arviolta 2027-2030.</p> <p><i>33. Kehä I Maarinsolmun eritasoliittymä:</i> Maarinsolmun rakentamissuunnittelu on käynnissä. Rakentamisen arvioidaan alkavan keväällä 2027.</p> <p><i>34. Koivusaaren eritasoliittymä Länsiväylällä:</i> Hanke ei etene MAL-rahoituksella, sillä vaadittavaa toteutusvalmiutta ei ole. Rahoitus siirretään sopimuksen mukaisesti toimenpiteeseen 10.</p> <p><i>35. Rantaradanbaana:</i> Rantaradanbaana toteutetaan Espoon kaupunkiratahankkeen rinnalla vuoden 2027 loppuun mennessä. Espoon kaupunkiratahankkeen yhteydessä toteutettavien osuuksien rakentaminen on käynnissä. Kaupunkien erillishankkeina toteutettavien viimeisten vaiheiden suunnittelu on käynnissä.</p>

Kestävä ja vähäpäästöinen yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä 6

Toimenpide	Edistyminen	Lisätietoja
36.-41. Lähijunaliikenteen varikkokokonaisuus	Edistyy osittain	<p>Varikkotilanteen kokonais kuvan ylläpitämiseksi tarvittaisiin seudullista koordinaatiota.</p> <p><u>Ilmalan varikko</u>: Nykyinen lähijunaliikenteen ainoa varikko, johon on keskitetty kaluston säilytys, huolto ja korjaustoiminta. Valtio ja Helsingin kaupunki ovat tehneet selvityksen, jossa tutkitaan edellytyksiä Ilmalan alueen maankäytön muutoksille. Selvitys on valmistunut alkuvuodesta 2026.</p> <p><u>Rantaradan varikko</u>: Espoo ja Kirkkonummi ovat yhteistyössä koonneet lähijunavarikon sijaintiselvityksen. Näkinmetsän kalliovarikon asemakaava laitettu vireille 11.12.2024 ja aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidetty 14.2.2025. Kirkkonummen kunnanvaltuusto päätti 19.5.2025 kokouksessaan, että Kirkkonummi jatkaa lähijunavarikon mahdollistavan kaavoituksen jatkoselvittämistä ja asemakaavan laatimista Vuohimäen alueelle. Vuohimäen osalta JKÖY:n vetämä jatkoselvitys on käynnissä ja valmistuu keväällä 2026. Uudenmaan maakuntakaavassa tunnistettuihin varikkosijainteihin Mankkiin ja Luomaan ei ole käynnistetty kaavoitusta.</p> <p><u>Kehäradan varikko</u>: Vantaa on selvittänyt yhdessä Junakalustoyhtiön kanssa varikoiden toteutettavuutta Petakseen ja Keimolaan. Jatkoselvitys on valmistunut 2025.</p> <p><u>Pääradan varikko</u>: Jäspilän varikko Keravalla on huomioitu kaavoituksessa. Jäspilän varikon ja Lentoradan suunnittelua on sovitettu yhteen. Lentoradan uusi linjaus ei estä Jäspilän varikon toteuttamista. Vaikutukset varikon toteutukseen ovat vähäiset eikä sillä myöskään ole vaikutuksia varikon kapasiteettiin. Varikon siirto muutamalla metrillä edellyttää todennäköisesti pieniä muutoksia kaavaan, koska varikko siirtyy hieman rautatiealueen ulkopuolelle.</p>
42. Liikenne 12 -suunnitelma	Edistyy	Valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vuosille 2026–2037 ja antanut sen selontekona eduskunnalle 18.12.2025.
43. Helsingin kaupunki-seudun prioriteetit valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämisessä	Edistyy osittain	Investointihankkeiden osalta Helsingin seudun prioriteetit on otettu osin huomioon valtakunnallisen liikennejärjestelmän kehittämisessä. Kestävän liikenteen edistämisen ja tukien osalta seudun prioriteetit on otettu huomioon vain vähäisessä määrin. Valtion tuki Helsingin seudun joukkoliikenteeseen on laskenut. Pyöräilyn pääverkon toteuttaminen valtion verkolla on edennyt KUUMA-kunnissa.

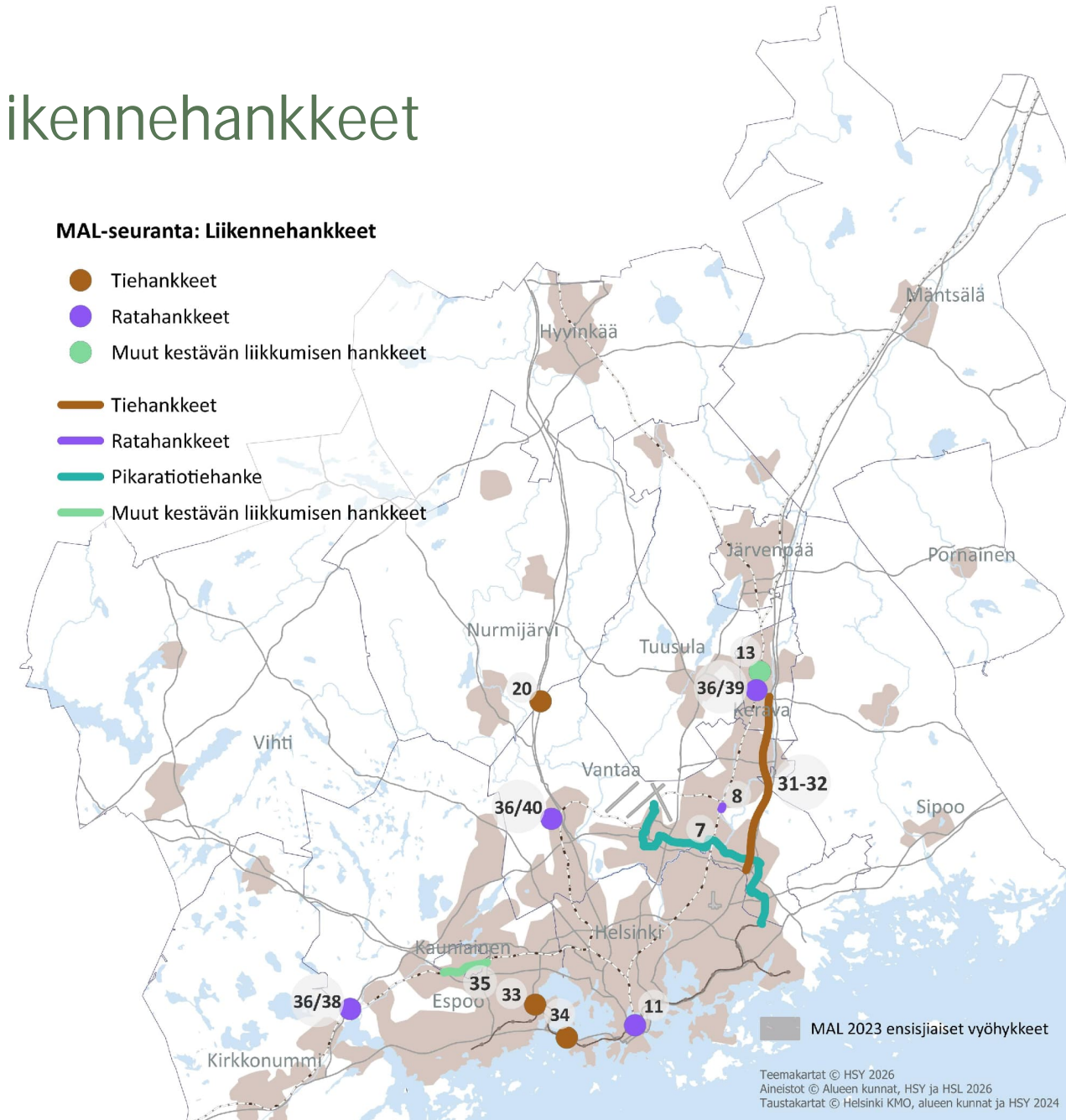

MAL-sopimuskauden 2024-2027 liikennehankkeet

nro	Hankkeet ja suunnittelu	
7	Vantaan ratikka	
8	Santaradan ja Hakkilan kuormauspaikan siirto Hosantielle	
11	Päärautatieaseman vaihtoyhteydet (Helsinki)	
13	Keravan liityntäpysäköinti	
20	Raskaan liikenteen taukopaikka valtatie 3 ja maantien 132 eritasoliittymän yhteyteen	
31-32	Lahdenväylän kehittäminen (Helsinki)	
33	Kehä I Maarinsolmun eritasoliittymä (Espoo)	
34	* Koivusaaren eritasoliittymä Länsiväylällä (Helsinki)	*
35	Rantaradanbaana (Kauniainen)	
36-40	Lähijunaliikenteen varikot	

MAL-seuranta: Liikennehankkeet

- Tiehankeet
- Ratahankeet
- Muut kestävän liikkumisen hankkeet
- Tiehankeet
- Ratahankeet
- Pikaratiotiehanke
- Muut kestävän liikkumisen hankkeet

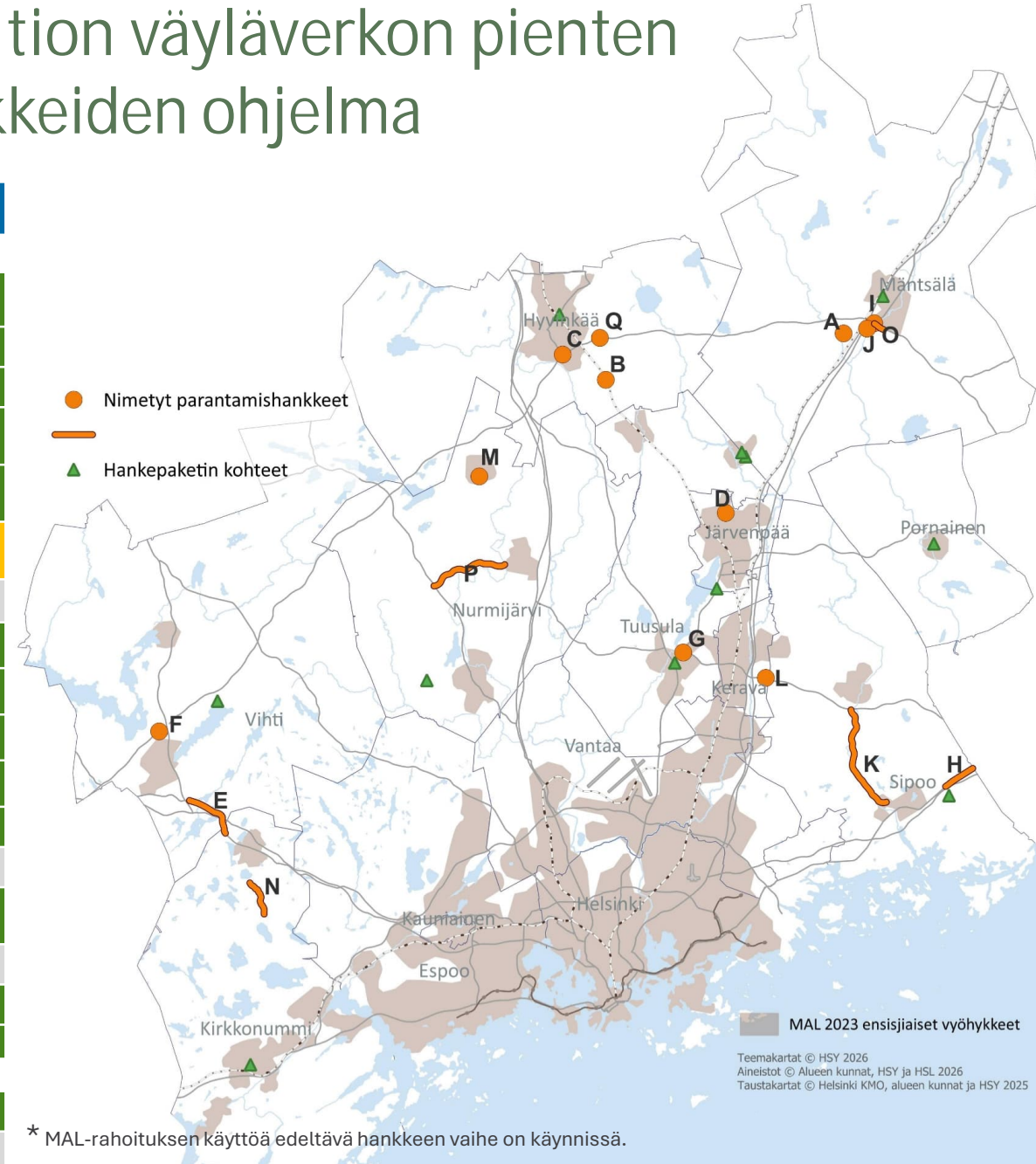

* Rahoitus siirretty MAL-sopimuksen mukaisesti sopimuskohtaan 10.

MAL-sopimuskauden 2024-2027 valtion väyläverkon pienten yhteisrahoitteisten parantamishankkeiden ohjelma

28	Hankkeen nimi	Kunta	Edistyminen
Nimetyt parantamishankkeet:			
A	Mt 1456 Hirvihaarantie jalankulku- ja pyöräilyväylä (Kuntomajantien liittymä - Sepänmäki)	Mäntsälä	
B	Mt 1421 Jokelantie Palopuron kohta (jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt)	Hyvinkää	
C	Vt 25 ja Kalevankadun liittymä	Hyvinkää	
D	* Maantie 1452 Vähänummentien liittymän parantaminen Pohjoisväylän (mt 1456) kohdalla ja jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt	Järvenpää	*
E	* Maantien 110 jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt välillä valtatie 2-Kyntäjantie (rakentamissuunnitelma ja toteutus)	Vihti, Kirkkonummi	*
F	Vt 25 Kaukoilantien liittymän parantaminen ja Hiidenvedentien/ Haapakyläntien liittymän sulkeminen Nummelan kohdalla	Vihti	
G	Mt 145 / Mt 148 / Koskenmäentie-liittymän parantaminen	Tuusula	
H	* Mt 170 Box – Kulloo (jkpp-tie) (Sipoon osuus)	Sipoo	*
I	* Vt 25 / mt 140 liittymäjärjestelyt	Mäntsälä	*
J	* Mt 140 / Hirvihaarantien liittymän parantaminen	Mäntsälä	*
K	* Mt 11689 jalankulun ja pyöräilyn järjestelyt (maantie 148 – Söderkullan kartano)	Sipoo	*
L	Mt 148 (Keravantie) / Ratatie / Keinukalliontie liittymä	Kerava	
M	Mt 1311 (Rajamäentie) x Urtilantie liittymä (tiedustelun laatiminen)	Nurmijärvi	
N	Mt 1131 Lapinkyläntie, jkp-tie välillä Tampajantie-Evitskogintie (tiedustelun laatiminen ja rakentaminen)	Kirkkonummi	
O	Kt 55 jkp-tie välillä mt 140-Poikkitie (tiedustelun laatiminen)	Mäntsälä	
P	Mt 1321 Perttula-Nurmijärvi, jkp-tie (esisuunnitelman ja tiedustelun laatiminen)	Nurmijärvi	
Q	Vt 25 Hyvinkään Itäisen ohikulun liittymä (tiedustelun päivitys)	Hyvinkää	
Hankepaketit:			
	Maanteiden pienet parantamishankkeet	Useita kuntia	
	Rautateiden pienet parantamishankkeet (esim. asemien pienet parantamiskohteet)		

Asuntotuotannon sijoittuminen ensisijaiselle kehittämisvyöhykkeelle ja asemanseuduille 2024-25

Asuntotuotanto ensisijaisten kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolelle

Espoo	5,3 %
Helsinki	0,6 %
Kauniainen	0,0 %
Vantaa	10,2 %
Hyvinkää	6,0 %
Järvenpää	6,5 %
Kerava	0,0 %
Kirkkonummi	19,5 %
Mäntsälä	41,8 %
Nurmijärvi	27,5 %
Pornainen	90,0 %
Sipoo	45,2 %
Tuusula	10,4 %
Vihti	18,1 %

- MAL 2023 –suunnitelmassa määritellyille ensisijaisille kehittämisvyöhykkeille valmistui vuosina 2024-25 yli 17 000 asuntoa eli 95 % seudun asuntotuotannosta.
- Kilometrin säteelle raskaan raideliikenteen asemista sijoittui 55 % valmistuneista asunnoista (9 949 asuntoa).
- Raidejokerin varrelle valmistui 1 687 uutta asuntoa vuosina 2024-25.

Asemanseuduille sijoittuneiden osuudet 2024-25 (asuntotuotanto ja kaavoitus)

	600 m	800 m	1 km
Valmistuneet asunnot	38 %	47 %	55 %
Hyväksytty asumisen kerrosala	28 %	52 %	57 %
Voimaan tullut kerrosala	41 %	61 %	64 %

Sovittu toimenpide: 5. Kunnat sijoittavat uudesta asuntotuotannosta vähintään 95 % MAL 2023 -suunnitelmassa esitetyille maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille.

Sovittu tavoitetilä: Yhdyskuntarakenne on eheä ja tiivistynyt erityisesti keskustoihin ja raideliikenteeseen tukeutuen. Seudullisen liikennejärjestelmän kehittämisinvestointeja on hyödynnetty täysimääräisesti ja ne tukevat kansainvälisten ja kansallisten ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Valmistuneet asunnot 2025 ensisijaisilla kehittämisvyöhykkeillä (MAL 2023-suunnitelma)

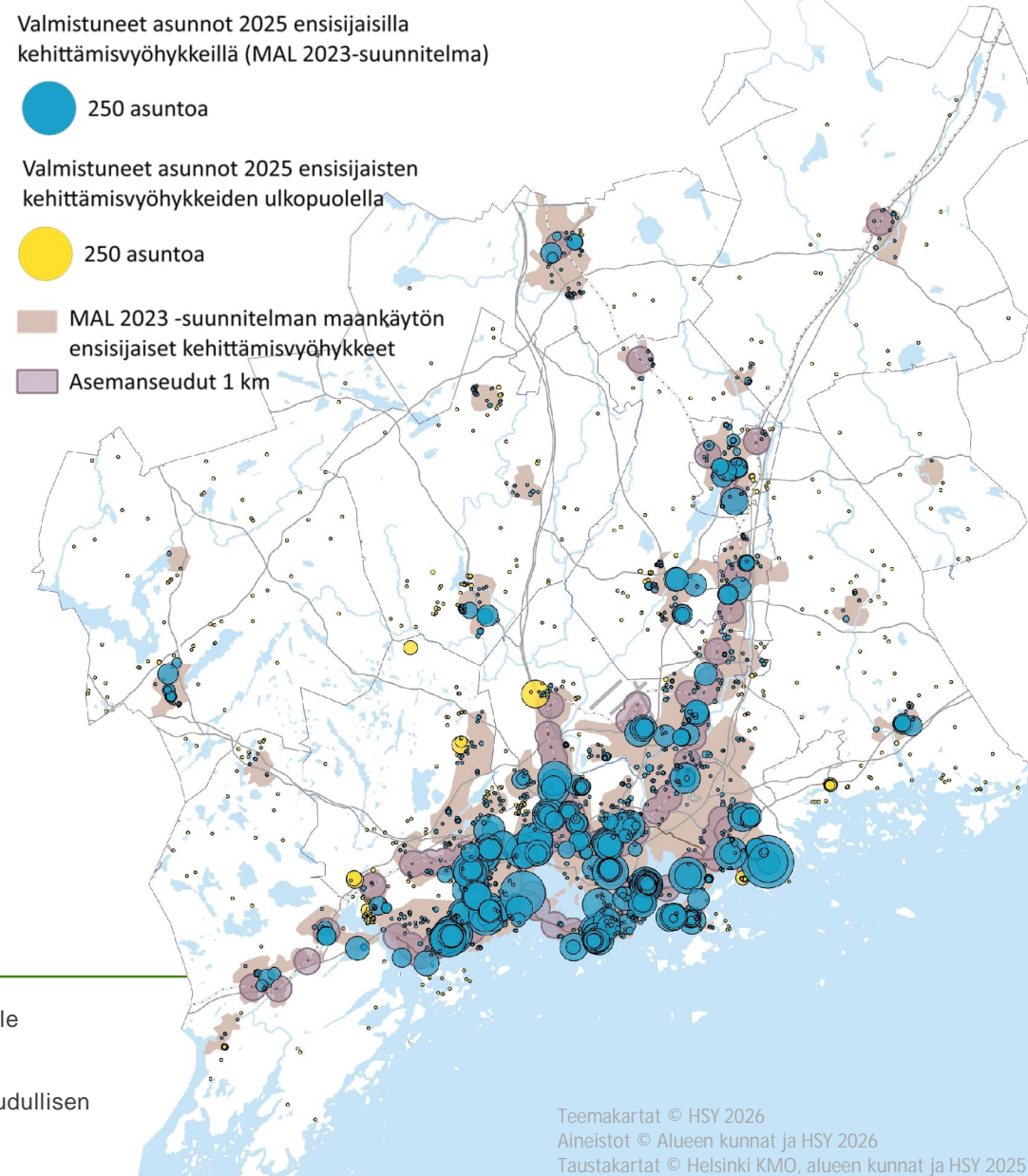
● 250 asuntoa

Valmistuneet asunnot 2025 ensisijaisten kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella

● 250 asuntoa

■ MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaiset kehittämisvyöhykkeet

■ Asemanseudut 1 km

3. Asuminen ja elinympäristön laatu

Tavoitetila 2035+

Seudulle on rakennettu vuoteen 2035 mennessä noin 180 000 uutta asuntoa, joista 95 % sijoittuu seudun maankäytön ensisijaisille kehittämissvyöhykkeille. Asuntokaavoitus- ja tuotanto on laadukasta ja määrällisesti riittävää sekä mahdollistanut seudun väestönkasvun.

Seudun asuntotuotanto on asuntojen koko- ja hallintamuotojakaumalta monipuolista ja tarjolla on monipuolisia asumisen vaihtoehtoja eri väestöryhmien tarpeisiin. Seudun asuntomarkkinat tukevat osaltaan työvoiman saatavuutta ja työmarkkinoiden toimivuutta. Asuinalueiden segregaaation ehkäisyssä on onnistuttu. Asuinalueiden monipuolinen asuntokanta vahvistaa seudun sosiaalista kestävyyttä. Myös heikoimmassa asemassa oleville väestöryhmille on riittävästi tarpeita vastaavia asumisratkaisuja ja asunnottomuus on poistettu Helsingin seudulla.

Asuminen ja elinympäristön laatu

Toimenpide

Edistyminen

Lisätietoja

44. Kunnat huolehtivat, että asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaranto vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantarvetta.

Edistyy

Helsingin seudun asumisen asemakaavavaranto oli vuoden 2025 lopussa noin 12,8 milj. k-m². Se vastaa lähes 9 vuoden MAL 2023 -suunnitelman mukaista asuntotuotantarvetta.

45. Pitkän aikavälin tavoite: 16 500 asuntoa vuodessa keskimäärin (2024-27 arvio noin 10 000 asunto/v.)

Edistyy osittain

Vuonna 2025 valmistui 8 389 asuntoa.

46. Kunnat huolehtivat maapolitiikan ja asemakaavoituksen keinoin asuntotuotannon käynnistämisen edellytyksistä.

Edistyy

Kunnat ovat jatkaneet kaavoitusta asuntotuotantoon haastavasta markkinatilanteesta huolimatta.

47. Valtio kohdentaa valtion tukemaa asuntotuotantoa MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille.

Edistyy

Vuonna 2025 valmistuneesta tuetusta asuntotuotannosta 98 % sijoittui ensisijaiselle vyöhykkeelle.

Asemakaavavarannot asumiseen

- Helsingin seudun kuntien asemakaavavaranto asuntotuotantoon vuoden 2025 lopussa: 12,8 milj. kerrosneliometriä
- Kerrostalovarantoa n. 7,5 milj. k-m² eli reilusti yli puolet.
- Varanto on kasvanut edelleen hieman edeltävästä vuodesta, kasvua erityisesti pääkaupunkiseudulla.
- Asuntotuotantarve seudulla on MAL 2023 –suunnitelman mukaisesti 16 500 asuntoa vuosittain eli viiden vuoden tarve olisi 82 500 asuntoa.
- Asunnoiksi muutettua varantoa on keskimäärin lähes 9 vuodeksi. Mikäli asuntotuotannon määrä pysyy nykyisellä alhaisella tasolla, varanto riittää paljon pidemmäksikin aikaa.
- Kuntakohtainen vaihtelu on suurta varannon riittävydessä.

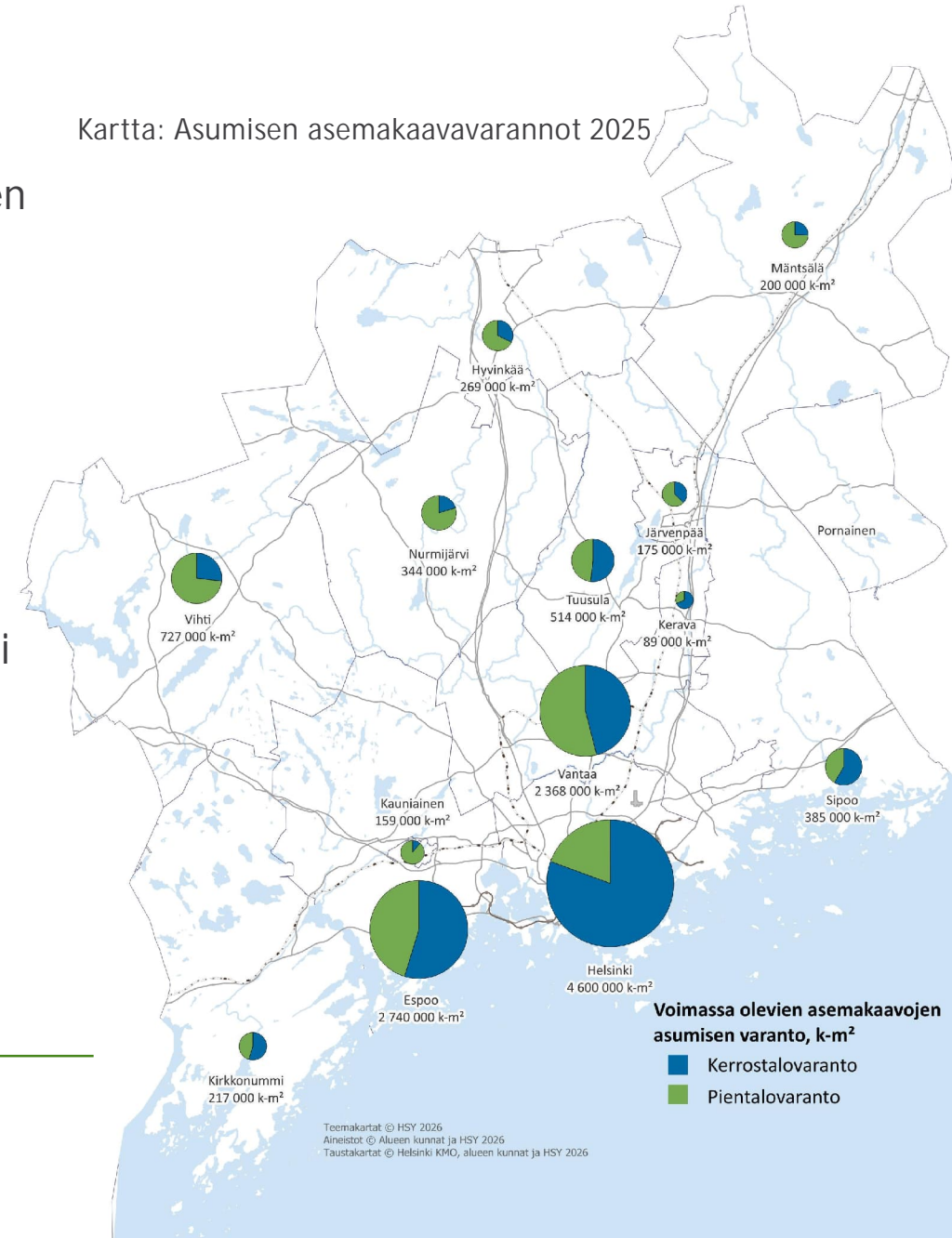
Varanto asuntoina 2025 lopussa

	Kerrostalot	Pientalot
PKS	84 100	28 000
KUUMA	17 200	13 000
Seutu yht.	101 300	41 000

Sovittu toimenpide: 44. Helsingin seudun kunnat huolehtivat, että asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaranto vastaa vähintään viiden vuoden asuntotuotantarvetta.

Sovittu kehittämisspolku: Asuntotuotantoon soveltuva asemakaavavaranto pidetään pitkäaikaisen asuntotuotannon tarpeen edellyttämällä tasolla ja seudulle valmistuu asuntotuotantoa väestönkasvun tarpeiden mukaisesti.

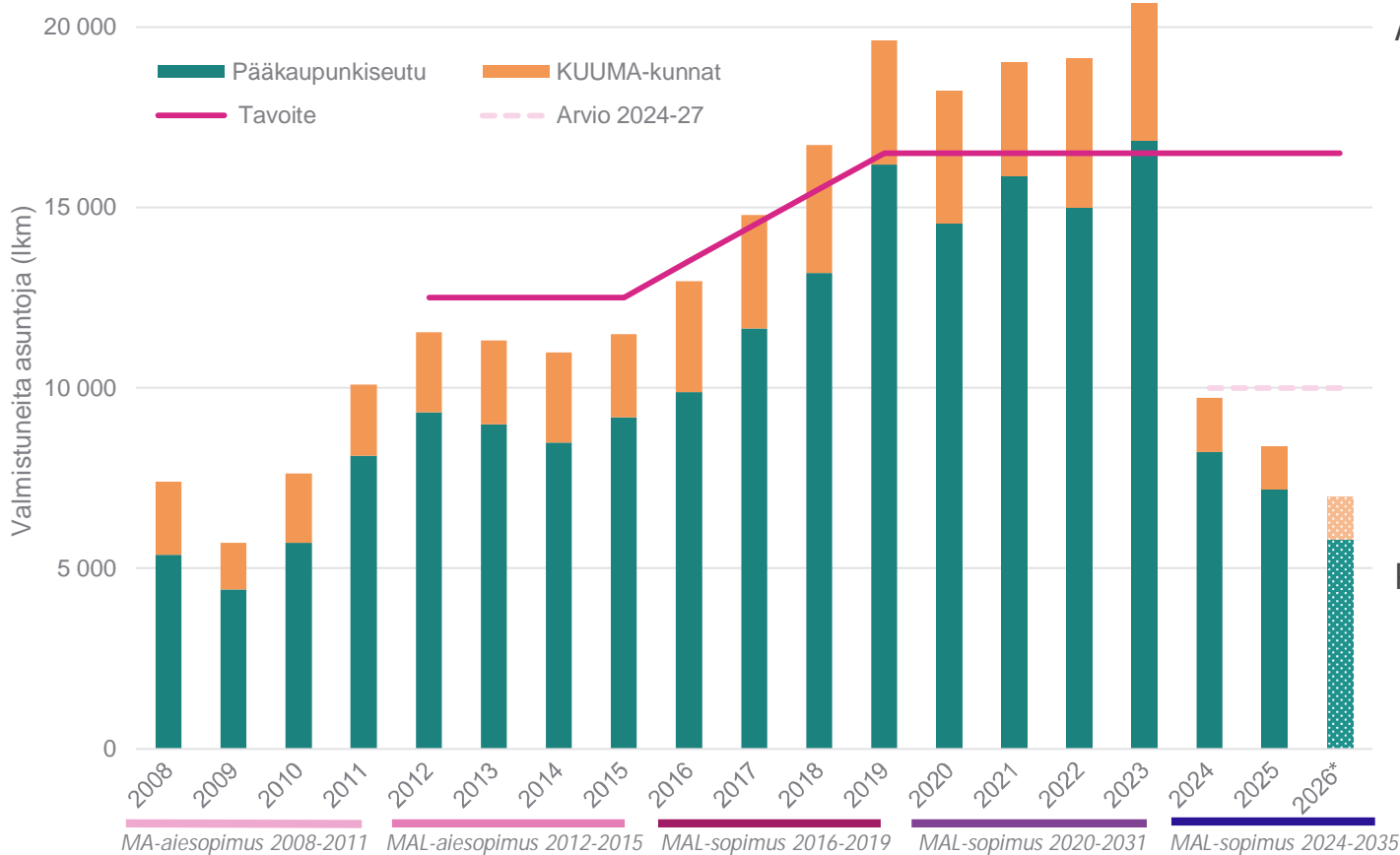
Kartta: Asumisen asemakaavavarannot 2025

Teemakartat © HSY 2026
Aineistot © Alueen kunnat ja HSY 2026
Taustakartat © Helsinki KMO, alueen kunnat ja HSY 2026

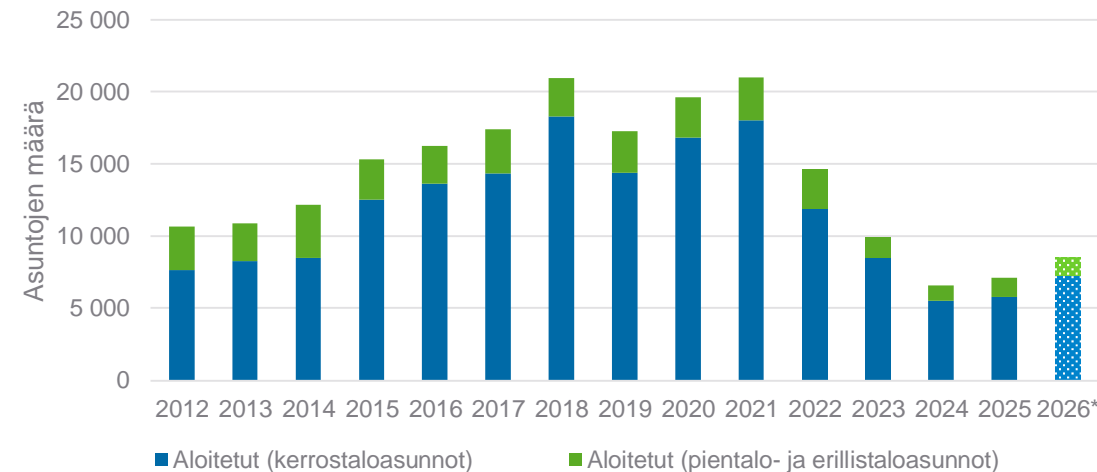
Helsingin seudulle valmistuneet asunnot 2008-2025 sekä alkanut asuntotuotanto ja rakennusluvut asumiseen

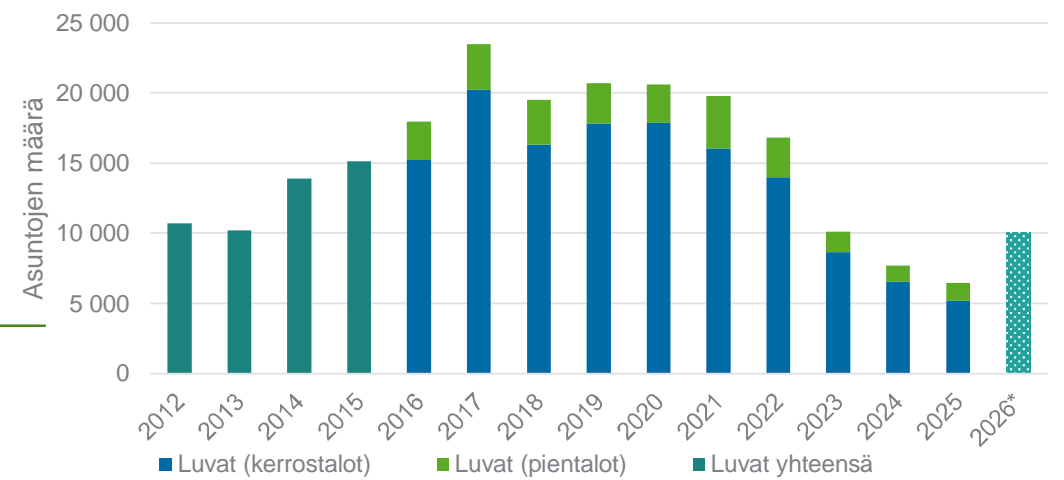
*Kuntien omat arviot (tehty 2/2026)

Sovittu toimenpide: 45. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että Helsingin seudulle valmistuu keskimäärin 16 500 uutta asuntoa vuodessa. Asuntotuotantotavoitteen seurannassa otetaan huomioon kuntien toiminnasta riippumattomat tekijät mm. suhdannetilanne. Seudulle on arvioitu valmistuvan keskimäärin 10 000 asuntoa vuodessa vuosina 2024–2027.

Aloitettun asuntorakentamisen määrä

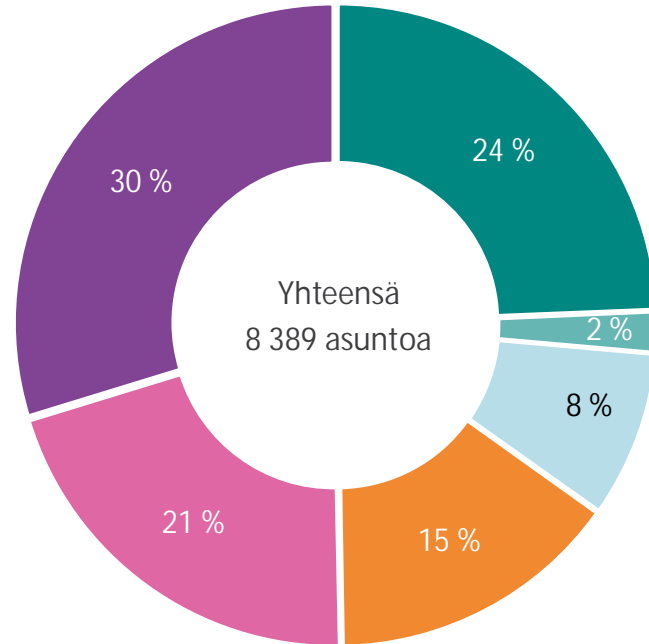
Rakennuslupien määrä (asuntoina)

Hallintamuotojakauma ja valtion korkotukema asuntotuotanto vuonna 2025

- Vuokra-asunnot, pitkä korkotuki
- Erityisryhmien vuokra-asunnot
- Vuokra-asunnot, lyhyt korkotuki
- Asumisoikeus
- Vuokra, valtion takauslainoitus
- Vapaaarahoitteinen vuokra
- Vapaaarahoitteinen omistus

- Valtion tukeman asuntotuotannon osuus (korkotuetut + ASO) oli 49 % koko seudun asuntotuotannosta vuonna 2025 (n. 4 200 asuntoa). Lähes kaikki sijaitsivat ensisijaisella vyöhykkeellä.
- Tuetun asuntotuotannon osuus on noussut huomattavasti, vaikka sen tuotantomäärät ovat pysyneet lähes ennallaan. Vapaaarahoitteista tuotantoa on valmistunut todella vähän.
- Vapaaarahoitteinen omistusasuntotuotanto sisältää myös vuokrakäytössä olevia asuntoja. Hallintamuoto määritetty valmistumisajankohdan mukaisena.

Sovittu toimenpide: 47. Valtio kohdentaa valtion tukemaa asuntotuotantoa MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille.

Sovitut tavoitetilat: Seudun asuntotuotanto on asuntojen koko- ja hallintamuotojakaumalta monipuolista ja tarjolla on monipuolisia asumisen vaihtoehtoja eri väestöryhmien tarpeisiin. Seudun asuntomarkkinat tukevat osaltaan työvoiman saatavuutta ja työmarkkinoiden toimivuutta.

Kartta: Valmistuneet asunnot v. 2025 hallintamuodoittain

Valtion tukemat vuokra-asunnot

● 250 asuntoa

Asumisoikeusasunnot

● 250 asuntoa

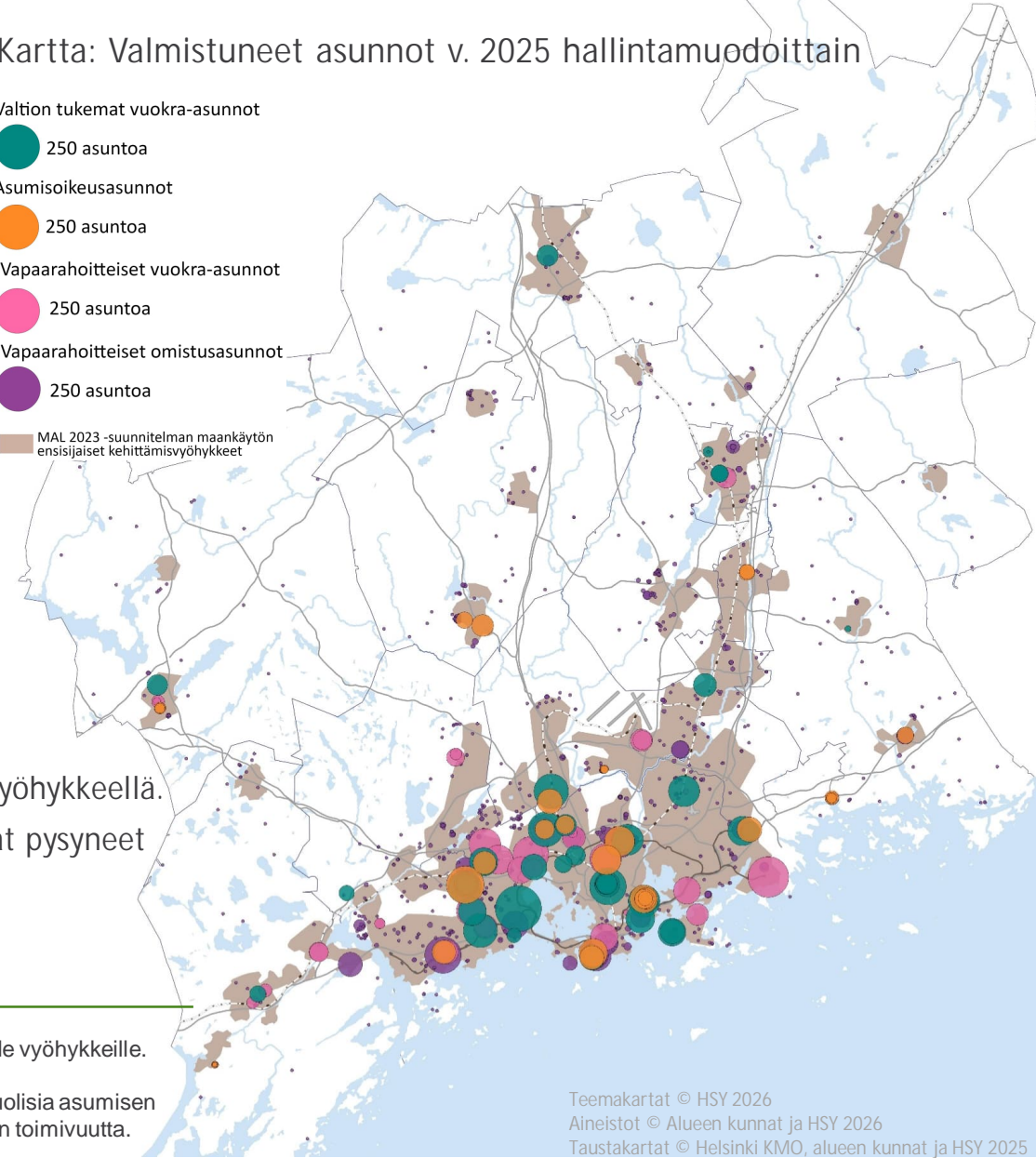
Vapaaarahoitteiset vuokra-asunnot

● 250 asuntoa

Vapaaarahoitteiset omistusasunnot

● 250 asuntoa

■ MAL 2023 -suunnitelman maankäytön ensisijaiset kehittämissyöhykkeet

MUUT SOPIMUKSEN TOTEUTTAMISEN KANNALTA TÄRKEÄT VALTION TOIMENPITEET

- Alueidenkäytön lainsäädännön uudistaminen
- Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ohjelma
- Energia- ja ilmastostrategian ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman KAISU:n päivitys
- Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma vuosille 2025-2036
- Markkinaehtoisen henkilöjunaliikenteen markkinoiden avaaminen
- Valtion maaomaisuuden luovuttamista kaupunkien ja kuntien kehitettäväksi selvitetään
- Kansallinen ennallistamissuunnitelma
- Kaupunkien roolin vahvistaminen osana sopimuksellista kaupunkipolitiikkaa: Strategiset kaupunkiseutujen yhteistyöallianssit ja innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimukset

Valtion toimenpiteitä I

Toimenpide

Tilanne

Alueidenkäytön lainsäädännön uudistaminen	Alueidenkäyttölain, yhdyskuntakehittämislain ja yhdyskuntarakentamislain valmistelu on käynnissä. Hallituksen esitys uudeksi alueidenkäyttölaiksi on tarkoitus antaa eduskunnalle kevädistuntokaudella 2026. Yhdyskuntakehittämislain ja yhdyskuntarakentamislain luonnokset hallituksen esitykseksi ovat lausunnoilla 9.3-4.5.2026. Hallituksen esitykset uusiksi yhdyskuntalaeiksi on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella 2026.
Pitkäaikais-asunnottomuuden poistamisen ohjelma	Valtakunnallinen ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi keskeisten ministeriöiden, kaupunkiseutujen, hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa on käynnissä. Ohjelmalla vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisessa. Ohjelmaa johtamaan on asetettu johtoryhmä, jonka tehtävänä on johtaa ohjelmaa sekä seurata käytännön toimenpiteiden edistymistä. Määrärahaa on myönnetty ohjelmaan osallistuvien kaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteishankkeille, joissa kehitetään pitkäaikaisasunnottomuutta poistavia sosiaali- ja terveystalouksia sekä luodaan kaupunkien ja hyvinvointialueiden välille yhteiset pysyvät toimintarakenteet ja mallit.
Energia- ja ilmastostrategia ja keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma KAISU	Valtioneuvosto lähetti rinnakkain valmistellut kansallisen energia- ja ilmastostrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta (KAISU3) selontekoina eduskuntaan joulukuussa 2025.
Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma	Valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman vuosille 2026–2037 ja antanut sen selontekona eduskunnalle 18.12.2025.
Markkinaehtoisen henkilöjunaliikenteen markkinoiden avaaminen	Henkilöjunaliikenne on jo aiemmin lainsäädännöllä avattu kilpailulle. Henkilöjunaliikenteen kilpailua lisätään mahdollistamalla kunnille, kuntayhtymille ja alueille ostoliikenteen järjestäminen. Vuoden 2026 alussa rautatieliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävä siirtyi liikenne- ja viestintäministeriöstä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiin, joka valmistelee kilpailutusta vuonna 2031 alkavalle uudelle sopimuskaudelle. Myös kunnilla, kaupunkiseuduilla ja työssäkäyntialueilla on mahdollisuus rahoittaa lisäliikennettä osana valtion hankintaa.

Valtion toimenpiteitä II

Toimenpide	Tilanne
Valtion maaomaisuuden luovuttaminen kaupunkien kehitettäväksi	Valtion kiinteistöneuvottelukunta on tarkastellut valtion suurimpien kiinteistönhaltijoiden (Senaatti-konserni, Metsähallitus ja Väylävirasto) toimintatapoja kehittää ja luovuttaa kiinteistöjä kunnille, sekä toteutuneet luovutukset vuosina 2020–2024. Selvitykset on koottu muistioon, joka on julkaistu valtioneuvoston Hankeikkuna-palvelussa (VM067:00/2024). Viiden vuoden aikana kauppoja tai maanvaihtoja kuntien kanssa toteutui noin 100 kappaletta, arvoltaan noin 55 miljoonaa euroa.
Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu	Ympäristöministeriö on pyytänyt kunnilta syksyllä 2025 näkemyksiä kaupunkiekosysteemialueiden rajaamisesta. Suunnitelman valmistelua jatketaan laajassa yhteistyössä. Suomella on elokuuhun 2026 asti aikaa valmistella oma ennallistamissuunnitelmansa esitettäväksi EU-komissiolle.
Sopimuksellisen kaupunkipolitiikka: Strategiset kaupunkiseutujen yhteistyöallianssit ja ekosysteemisopimukset	Sopimuksellista kaupunkipolitiikkaa toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti ja se osaltaan tukee myös MAL-sopimusten toteuttamista. Valtion ja yliopistokaupunkien ekosysteemisopimusten (2021–2027) toteutuksen väliarviointi on valmistunut tammikuussa 2025. Arvioinnin mukaan ekosysteemisopimukset ovat tuottaneet huomattavaa lisäarvoa toiminnan suuntaamiseen sekä yritysten, korkeakoulujen ja kaupungin välisen yhteistyön syventämiseen ja kaupunkien roolin vahvistumiseen.

Lisätiedot:

MAL-sihteeristö:

Puheenjohtaja: Ruusa Degerman YM

Sihteerit: Mikko Friipyöli YM, Edgar Pyhälä LVM

Aineistot verkossa:

www.hsy.fi/mal-seuranta

www.ym.fi/maankayton-asumisen-ja-liikenteen-sopimukset

Seurantamateriaalit:

Vilja Tähtinen HSY

Riikka Aaltonen, Johanna Järvinen HSL

